

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՋՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժության և հոգեբանության
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Լիլիթ Բաղդասարյան /Ս.Ա.Հ/
Արձանագրություն N° __14__
«_06_» _02_ 2024 թ.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՄՀ/Բ-128 ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
Դասիչ, դասընթացի անվանում
ՌԻՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

**011401.00.6 «ՄԱՄՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ»**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

**011401.20.6 Ռուսաց լեզու և գրականություն
011401.18.6 Պատմություն**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

ԲԱԿԱԼԱՎՐ

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Մանկավարժության և հոգեբանության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

Առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

առկա 1-ին կուրս 2-րդ կիսամյակ

հեռակա _____

Դասախոս(ներ)՝

Մարգարիտա Շահվերդյան Ստեփանի

/անուն, ազգանուն/

էլ. huugե arvott@yahoo.com

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները .
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
  - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
  - 14.2. Հարցաշար
  - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հոգեբանություն» դասընթացը կարևորվում է մանկավարժության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի մասնագիտական դասընթացի բլոկում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

1.1. Դասընթացի նպատակն է

- Ծանոթացնել ուսանողներին հոգեբանական գիտության հիմնական կատեգորիաներին և հասկացություններին, հոգեբանության հիմնական մեթոդաբանական և հետազոտական խնդիրներին և դրանց լուծման ուղիներին. հոգեբանության ուղղությամբ չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Անձնավորության հոգեբանության և ճանաչողության ընդհանուր հիմնահարցերին
- Վերլուծել անձի անհատական առանձնահատկությունները (ընդունակություններ, խառնվածք, բնավորություն):
- Ձոռք բերել վերլուծելու իր գործունեության ներքին (էմոցիոնալ և կամային) կարգավորման կարողություններ
- Պատկերացումներ անձի պահանջումների և մոտիվացիոն ոլորտի մասին,

2.,2. Դասընթացի խնդիրներն են

- Ջարգացնելու ուսանողների ընդհանրական մտավոր կարողությունները՝ վերլուծություն, համեմատություն և համադրում, քննադատական մտածողությունը, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն հայթայթելու, մեկնաբանելու և ներկայացնելու կարողությունը:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները

«Հոգեբանություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը բանասիրության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող փիլիսոփայության կիրառական տեղեկատվական համակարգերի, տրամաբանության, մասնագիտական օտար լեզվի, մշակութաբանության դասընթացներից գիտելիքների առկայությունը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները

Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

- ✓ հոգեբանության կատեգորիաներն ու հասկացությունները,
- ✓ անձնավորության և ճանաչողական ոլորտի վերաբերյալ տեսական գիտելիքներ,
- ✓ անձնավորության ձևավորման և զարգացման անհատական-հոգեբանական առանձնահատկությունները,
- ✓ հուզականային ոլորտի առանձնահատկությունները:

Ուսանողը պետք է կարողանա

- ✓ ինքնուրույն կիրառել ստացած գիտելիքները հոգեբանության վերաբերյալ,
- ✓ ճիշտ կիրառել ճանաչողական պրոցեսների վերաբերյալ գիտելիքները,
- ✓ հասկանալ վարքի ընդհանուր օրինաչափությունները

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

- ✓ հմտություններ գիտական և ուսումնական հոգեբանական գրականության հետ աշխատանքի

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հոգեբանություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մանկավարժության մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	2 կրեդիտ/60 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	14	
Գործնական աշխատանք	14	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	32	
Ընդամենը	60	
Ստուգման ձևը (ստուգարք / ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

խնդրի ազատ վերլուծություն:

- **Կոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կունկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակզորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	<p>Հոգեբանության որպես գիտության սահմանումը Հասկացություն հոգեկանի մասին: Ուղեղը և հոգեկանը: Գիտակցությունը որպես իրականության արտացոլման բարձրագույն ձև: Գիտակցության հոգեբանական բնույթագիրը: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը: Անգիտակցականը հոգեկանի մեջ: Հոգեկանի դրսևորման ձևերը՝ հոգեկան գործընթացներ, վիճակներ, որակներ, երևույթներ, ասոանձնահատկություններ և նրանց կապը միմյանց հետ:</p> <p>Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական ուղղությունները: Ժամանակակից հոգեբանությունը և նրա տեղը գիտությունների համակարգում: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները:</p>	2				
2.	<p>Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում, գիտակցության զարգացումը Հոգեկանը որպես էվոյուցիայի արդյունք: Գրգռականությունը: Տրոպիզմներ: Զգայունակություն: Բնագոյները: Անհատական վարքի ձևերը Վարքի բանական ձևերը: Հոգեկանի կախվածությունը միջավայրից և օրգանիզմի կառուցվածքից: Գիտակցության ծագումն և զարգացումը աշխատանքային գործունեության գործընթացում: Մարդու և կենդանիների հոգեկանի էական տարբերությունները: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը:</p>			2		
3.	<p>Գործունեություն Հասկացություն գործունեության մասին: Գործունեության տեսությունները: Գործունեության և հոգեկանի միասնությունը: Գործունեության կառուցվածքը: Դրդապատճառները և նրանց տեսակները: Գործողությունները և նրանց տեսակները: Շարժումները և նրանց տեսակները: Գործունեության օպերացիոն տեխնիկական միջոցները: Գործունեության բաղադրիչները և նրանց ֆունկցիաները: Գործունեության յուրացումը, հմտություններ, կարողություններ: Սովորությունները և նրանց առանձնահատկությունները: Հմտությունները և կարողությունները որպես մասնագիտական վարպետության դրսևորում: Առաջատար գործունեությունը և նրա չափորոշիչները: Գործունեության հիմնական տեսակները:</p>			2		

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

4.	<p>Անձնավորություն</p> <p>Անձնավորության պրոբլեմը հոգեբանության մեջ: Անհատ, անձնավորություն, անհատականություն: Կենսաբանականը և սոցիալականը անձի կառուցվածքում: Պահանջմունքները որպես անձի ակտիվության հիմք: Պահանջմունքների տեսակները: Անձի տեսությունների վերլուծություն: Հոգեվերլուծություն (Ջ.Ֆրոյդ): Նեոֆրոյդիզմ (Կարլ Կլինգստրոմ, Ֆրոմմ Է.): : Հումանիստական հոգեբանություն (Ռոջերս Կ., Մասլոու Ա, Օլպորտ Գ. և այլն): Անձի հոգեբանությունը խորհրդային հոգեբանությունում (Մեռլին Վ., Պլատոնով Կ., Պետրովսկիյ Ա և այլն): Անձի ուղղվածությունը: Դրդապատճառները համաստորադասությունը: Վարքի դետերմինանտները: Նպատակները, հետաքրքրությունները, իդեալները: Համոզմունքները և անձի աշխարհայացքը: Դիրքորոշումները և նրա բաղադրիչները. Ճանաչողական, հուզական, վարքային: Ինքնագիտակցությունը և ինքնագնահատումը: Մարդու հավակնությունների մակարդակը: Անձի հոգեբանական պաշտպանվածությունը: Գործունեության դերը անձի ձևավորման գործում:</p>	2				
5.	<p>Միջանձնային հարաբերությունները խմբում</p> <p>Հասկացություն խմբերի մասին: Խմբերի դասակարգման սկզբունքները և նրանց տեսակները: Միջանձնային հարաբերությունները խմբում և կոլեկտիվում: Անձնավորությունը խմբում: Մարդկանց կողմից միմյանց ընկալումը և ընդունումը: Հասկացություն ինտիմ միջանձնային հարաբերությունների մասին: Բարեկամությունը, սերը, նրա տեսակները: Թշնամական հարաբերությունները մարդկանց միջև և նրանց առաջացման պատճառները: Անձի ինքնագզայությունը խմբում:</p>			2		
6.	<p>Խոսք և հաղորդակցում</p> <p>Հասկացություն լեզվի և խոսքի: Խոսքը որպես հաղորդակցման գործընթաց: Խոսքի ֆունկցիաները: Խոսքի մեխանիզմները: Խոսքի տեսակները և նրանց նշանակությունը: Խոսքը որպես մտածողության գործիք և մարդու հոգեբանի դրսևորման տարր: Հաղորդակցումը, նրա բովանդակությունը և նպատակները: Հաղորդակցման դերը մարդու հոգեկանի զարգացման գործում: Մարդու և կենդանիների հաղորդակցման տարբերությունները: Հաղորդակցման և գործունեության միասնությունը: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Հաղորդակցման բազմապլանային բնույթը: Հաղորդակցումը որպես տեղեկատվության փոխանակում: Հաղորդակցման խոսքային և ոչ խոսքային միջոցները: Հաղորդակցումը որպես փոխներգործություն: Կոնֆլիկտները, նրա զարգացումը և լուծման եղանակները: Հաղորդակցումը որպես միմյանց ընկալում: Նույնակացում, ռեֆլեքսիա, ստերեոտիպիզացիա (կարծրատիպեր): Հակադարձ կապը հաղորդակցման մեջ:</p>			2		
7.	<p>Ուշադրություն Ուշադրությունը որպես արդյունավետ գործունեության պայման: Ուշադրության ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Ուշադրության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Ուշադրության առանձնահատկությունները. կայունությունը, ծավալը, փոխանցումը, տատանումը, բաշխումը, կենտրոնացում, ծավալը: Ուշադրության խանգարումները: Ուշադրության ակտիվացման հնարքները:</p>			2		

8.	<p>Զգայություն Զգայությունները և նրանց դերը մարդու կյանքում և գործունեության մեջ: Հասկացություն անալիզատորների մասին: Զգայությունների դասակարգումը: Զգայության տեսակները: Զգայության օրինաչափությունները: Զգայունակությունը և նրա չափումը: Վեբեր-Ֆեխների օրենքը: Հարմարեցումը և զգայարանների սենսիբիլիզացիան: Զգայությունների փոխհամագործակցությունը: Մինեսոթեզիա:</p> <p>Ըմբռնում Հասկացություն ըմբռնման մասին: Ըմբռնման ֆունկցիաները. Պատկերի ստեղծումը, կողավորումը, տեղեկատվություն, իմաստավորում, հարմարեցումը միջավայրին: Ըմբռնման հիմնական որակները. Առարկայականությունը, ամբողջականությունը, ընտրողականությունը, ապերգեպցիա, իմաստավորումը, ընդհանրացումը, հաստատունությունը: Դիրքորոշման և սոցիալական փորձի ազդեցությունը ըմբռնման վրա: Ըմբռնումը որպես գործողություն: Ըմբռնման գործողությունների և շարժումների տեսակները: Ըմբռնման տեսակները, նրանց դասակարգման հիմքերը: Տարածության ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ժամանակի ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Շարժման ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ըմբռնման սուբյեկտիվիզմը որպես միմյանց չհասկանալու Ըմբռնման պատրանքները: Ըմբռնման զարգացման առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:</p>	2				
9.	<p>Հիշողություն Հիշողության բնութագիրը: Հիշողության հիմնական պրոցեսները: Մտապահումը և նրա տեսակները: Պահպանումը և նրա առանձնահատկությունները: Վերարտադրումը և նրա առանձնահատկությունները: Մոռացման տեմերը: Հիշողության անհատական առանձնահատկությունները և նրանց կատարելագործման տեխնիկաները: Հիշողության զարգացումը երեխաների մոտ:</p>			2		
10.	<p>Մտածողություն Հասկացություն մտածողության մասին, նրա տարբերությունը այլ հոգեկան պրոցեսներից: Մտածողությունը և զգայական իմացությունը: Մտածողությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Մտածողության ուսումնասիրությունը տարբեր գիտություններում՝ ֆիլիսոփայություն, տրամաբանություն, սոցիոլոգիա, հոգեբանություն: Մտածողության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Մտածողության օպերացիաները: Մտածողությունը որպես պրոցես: Մտածողությունը և խնդիրների լուծումը: Մտեղծագործական մտածողության վրա ազդող գործոնները: Մտածողության անհատական առանձնահատկությունները: Երևակայություն Երևակայությունը և նրա դերը մարդու կյանքում: Երևակայությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Երևակայության վերլուծական- համադրական բնույթը: Երևակայության տեսակները: Երազանքները և ֆանտազիաները: Երևակայությունը և ճանաչողական պրոցեսները: Մտեղծագործական երևակայության պատկերների ստեղծման ուղիները. ազլյուտիւնացիա, համաբանություն, շեշտադրում, սխամավորում և այլն: Երևակայությունը և անձնավորությունը:</p>	2				

<p>11.</p>	<p>Զգացմունքներ Հասկացություն հույզերի և զգացմունքների մասին: Հույզերի ֆունկցիաները՝ ազդարարական և կարգավորող: Զգացմունքների ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Զգացմունքները և մարդու պահանջմունքները: Հույզերի կենսաբանական և սոցիալական նպատակահարմարությունը: Հուզական վիճակների բնութագիրը՝ տրամադրություն, աֆեկտ, սթրես, հուզական տոն Անձնավորությունը և զգացմունքները: Զգացմունքների տեսակները: Բարձրակարգ զգացմունքներ՝ պրակտիկ, բարոյական, բանական, գեղագիտական: Զգացմունքների դրսևորման առանձնահատկությունները և դաստիարակությունը:</p> <p>Կամք Հասկացություն կամքի մասին: Կամքը որպես գործողության նախադրյալ: Կամքը որպես անձի ակտիվության ձև: Կամային գործողության կառուցվածքը և վերլուծությունը: Կամային ջանքերը: Անձնավորության կամային որակները՝ նպատակաուղղվածությունը, վճռականությունը, համառությունը, կազմակերպվածությունը և այլն: Կամքի անհատական առանձնահատկությունները: Աբուլիան, ապրակսիան և ծուլությունը որպես քույլ կամքի դրսևորում: Կամքի դաստիարակությունը: Հուզականային ոլորտի հետազոտման մեթոդները:</p>	<p>2</p>				
<p>12.</p>	<p>Խառնվածք Հասկացություն խառնվածքի մասին: Խառնվածքի տիպերը. Մանգվինիկ, ֆլեգմատիկ, խոլերիկ և մելանխոլիկ: Խառնվածքը և մարդու նյարդային համակարգը: Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը: Խառնվածքի կապը անձնավորության որակների հետ: Կյանքի պայմանների և տարիքի ազդեցությունը խառնվածքի դրսևորումների վրա: Խառնվածքը և ընդունակությունները: Մասնագիտական պահանջները և խառնվածքը: Խառնվածքը և գործունեության անհատական ոճը:</p>	<p>2</p>				
<p>13.</p>	<p>Ընդունակություններ Հասկացություն ընդունակությունների մասին: Նախադրյալները որպես ընդունակությունների բնական հիմք: Ընդունակությունների տեսություններ. ընդունակությունների ժառանգման (Գալտոն Ֆ.), յուրացված ընդունակությունների (Էշբի), ընդունակությունների մեջ կենսաբանականի և ձեռքբերվածի դիալեկտիկան (Լեոնտև Ա, Ռուբինշտեյն Ս, Տեպլով Բ.): Ընդունակությունները և գործունեությունը: Ընդհանուր և մասնագիտական ընդունակություններ: Մարդու նյարդային համակարգը և ընդունակությունների զարգացումը: Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը: Ընդունակությունների զարգացման դինամիկան: Ընդունակությունների փոխհատուցման հնարավորությունները: Ընդունակությունների ազդեցությունը անձնավորության վրա:</p> <p>Բնավորություն Հասկացություն բնավորության մասին: Բնավորության կառուցվածքը: Բնավորության գծերը և անձնավորության հարաբերությունները: Բնավորության կապը անձնավորության ուղղվածության, խառնվածքի, ընդունակությունների հետ: Բնավորության ձևավորումը: Անհատականը և տիպայինը մարդու բնավորությունում: Բնավորության տիպերը և մարդկանց հետ աշխատելու հնարավորությունները: Բնավորությունը և իրադրությունները: Բնավորության</p>	<p>2</p>				

տեղը մարդու անձնավորության կառուցվածքում:					
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	14		14		

11. Ուսումնասիրողական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ընդհանուր հոգեբանություն: Ա.Վ. Պետրովսկու խմբ. Երևան	1977
2.	Ա.Ա.Նալչաշյան Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ	1991
3.	Ս.Արզումանյան Հոգեբանություն	2003
4.	Ս. Փիլոսյան Ընդհանուր հոգեբանություն: Բուհական դասագիրք	2009
5.	Гамезо М.В, Домашенко И.А. Атлас по психологии, М	2015
6.	Выготский Л. С. Психология.	2000
7.	Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию: курс лекций.	2006
8.	Петухов В. В. Общая психология.	2001
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1	Лурия А.Р. Лекции по общей психологии	2006.
2	Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики	1981
3	Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность.	2004
4	Столяренко Л.Д. Основы психологии. Постов-на-Дону,	2003
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	http://lib.yasu.am/disciplines_bk/49dbcc761b0e1b1d1e78109c5969163c.pdf	
2.	https://aspu.am/website/images/files/Hogebanutyun.pdf	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Հոգեբանության որպես գիտության սահմանումը	<p>Հոգեբանության որպես գիտության սահմանումը Հասկացություն հոգեկանի մասին: Ուղեղը և հոգեկանը: Գիտակցությունը որպես իրականության արտացոլման բարձրագույն ձև: Գիտակցության հոգեբանական բնութագիրը: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը: Անգիտակցականը հոգեկանի մեջ: Հոգեկանի դրսևորման ձևերը՝ հոգեկան գործընթացներ, վիճակներ, որակներ, երևույթներ, աստանձնահատկություններ և նրանց կապը միմյանց հետ: Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական ուղղությունները: Ժամանակակից հոգեբանությունը և նրա տեղը գիտությունների համակարգում: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
2	Անձնավորություն	<p>Անձնավորության պրոբլեմը հոգեբանության մեջ: Անհատ, անձնավորություն, անհատականություն: Կենսաբանականը և սոցիալականը անձի կառուցվածքում: Պահանջմունքները որպես անձի ակտիվության հիմք: Պահանջմունքների տեսակները: Անձի տեսությունների վերլուծություն: Հոգեվերլուծություն (Զ.Ֆրոյդ): Նեոֆրոյդիզմ (Կարդիներ Ա, Ֆրոմմ Է.): : Հումանիստական հոգեբանություն (Ռոջերս Կ., Մասլոու Ա, Օլպորտ Գ. և այլն): Անձի հոգեբանությունը խորհրդային հոգեբանությունում (Մեռլին Վ., Պլատոնով Կ., Պետրովսկիյ Ա և այլն): Անձի ուղղվածությունը: Դրդապատճառները համաստորադասությունը: Վարքի դետերմինանտները: Նպատակները, հետաքրքրությունները, իդեալները: Համոզմունքները և անձի աշխարհայացքը: Դիրքորոշումները և նրա բաղադրիչները. Ճանաչողական, հուզական, վարքային: Ինքնագիտակցությունը և ինքնագնահատումը: Մարդու հավակնությունների մակարդակը: Անձի հոգեբանական պաշտպանվածությունը: Գործունեության դերը անձի ձևավորման գործում:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3	Զգայություն Ըմբռնում	<p>Զգայությունները և նրանց դերը մարդու կյանքում և գործունեության մեջ: Հասկացություն անալիզատորների մասին: Զգայությունների դասակարգումը: Զգայության տեսակները: Զգայության օրինաչափությունները: Զգասյունակությունը և նրա չափումը: Վերեր-Ֆեյնների օրենքը: Հարմարեցումը և զգայարանների սենսիբիլիզացիան: Զգայությունների փոխհամագործակցությունը: Սինեսթեզիա:</p> <p>Հասկացություն ըմբռնման մասին: Ըմբռնման ֆունկցիաները. Պատկերի ստեղծումը, կողավորումը, տեղեկատվություն, իմաստավորում, հարմարեցումը միջավայրին: Ըմբռնման հիմնական որակները. Առարկայականությունը, ամբողջականությունը, ընտրողականությունը, ապերցեպցիա, իմաստավորումը, ընդհանրացումը, հաստատունությունը: Դիրքորոշման և սոցիալական փորձի ազդեցությունը ըմբռնման վրա: Ըմբռնումը որպես գործողություն: Ըմբռնման գործողությունների և շարժումների տեսակները:</p> <p>Ըմբռնման տեսակները, նրանց դասակարգման հիմքերը: Տարածության ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ժամանակի ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Շարժման ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ըմբռնման սուբյեկտիվիզմը որպես միմյանց չհասկանալու Ըմբռնման պատրանքները: Ըմբռնման զարգացման առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 1-4 ԷԱ 1-2
4	Մտածողություն	<p>Հասկացություն մտածողության մասին, նրա տարբերությունը այլ հոգեկան պրոցեսներից: Մտածողությունը և զգայական իմացությունը: Մտածողությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Մտածողության ուսումնասիրությունը տարբեր գիտություններում՝ ֆիլիսոփայություն, տրամաբանություն, սոցիոլոգիա, հոգեբանություն: Մտածողության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Մտածողության օպերացիաները: Մտածողությունը որպես պրոցես: Մտածողությունը և խնդիրների լուծումը: Ստեղծագործական մտածողության վրա ազդող գործոնները: Մտածողության անհատական առանձնահատկությունները:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

5	Զգացմունքներ Կամք	<p>Հասկացություն հույզերի և զգացմունքների մասին: Հույզերի ֆունկցիաները՝ ազդարարական և կարգավորող: Զգացմունքների ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Զգացմունքները և մարդու պահանջմունքները: Հույզերի կենսաբանական և սոցիալական նպատակահարմարությունը: Հուզական վիճակների բնութագիրը՝ տրամադրություն, աֆեկտ, սթրես, հուզական տոն Անձնավորությունը և զգացմունքները: Զգացմունքների տեսակները: Բարձրակարգ զգացմունքներ՝ պրակսիկ, բարոյական, բանական, գեղագիտական: Զգացմունքների դրսևորման առանձնահատկությունները և դաստիարակությունը:</p> <p>Հասկացություն կամքի մասին: Կամքը որպես գործողության նախադրյալ: Կամքը որպես անձի ակտիվության ձև: Կամային գործողության կառուցվածքը և շվերլուծությունը: Կամային ջանքերը: Անձնավորության կամային որակները՝ նպատակաուղղվածությունը, վճռականությունը, համառությունը, կազմակերպվածությունը և այլն: Կամքի անհատական առանձնահատկությունները: Աբուլիան, ապրակսիան և ծուլությունը որպես քույլ կամքի դրսևորում: Կամքի դաստիարակությունը: Հուզականային ոլորտի հետազոտման մեթոդները:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
6	Խառնվածք	<p>Հասկացություն խառնվածքի մասին: Խառնվածքի տիպերը. Սանգվինիկ, ֆլեգմատիկ, խոլերիկ և մելանխոլիկ: Խառնվածքը և մարդու նյարդային համակարգը: Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը: Խառնվածքի կապը անձնավորության որակների հետ: Կյանքի պայմանների և տարիքի ազդեցությունը խառնվածքի դրսևորումների վրա: Խառնվածքը և ընդունակությունները: Մասնագիտական պահանջները և խառնվածքը: Խառնվածքը և գործունեության անհատական ոճը:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

7	Ընդունակություններ Բնավորություն	<p>Հասկացություն ընդունակությունների մասին: Նախադրյալները որպես ընդունակությունների բնական հիմք: Ընդունակությունների տեսություններ. ընդունակությունների ժառանգման (Գալտոն Ֆ.), յուրացված ընդունակությունների (Էշբի), ընդունակությունների մեջ կենսաբանականի և ձեռքբերվածի դիալեկտիկան (Լեոնտև Ա, Ռուբինշտեյն Ս, Տեպլով Բ.):</p> <p>Ընդունակությունները և գործունեությունը: Ընդհանուր և մասնագիտական ընդունակություններ: Մարդու նյարդային համակարգը և ընդունակությունների զարգացումը:</p> <p>Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը: Ընդունակությունների զարգացման դինամիկան: Ընդունակությունների փոխհատուցման հնարավորությունները: Ընդունակությունների ազդեցությունը անձնավորության վրա: Հասկացություն բնավորության մասին: Բնավորության կառուցվածքը: Բնավորության գծերը և անձնավորության հարաբերությունները: Բնավորության կապը անձնավորության ուղղվածության, խառնվածքի, ընդունակությունների հետ: Բնավորության ձևավորումը: Անհատականը և տիպայինը մարդու բնավորությունում: Բնավորության տիպերը և մարդկանց հետ աշխատելու հնարավորությունները: Բնավորությունը և իրադրությունները: Բնավորության տեղը մարդու անձնավորության կառուցվածքում:</p>	2	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
---	---	---	---	-----------------------------------

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	<i>Թեմա</i>	Ուսումնասիրվող հարցեր	<i>Ժամաքանակ</i>	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում, գիտակցության զարգացումը	<p>Հոգեկանը որպես էվոլյուցիայի արդյունք: Գրգռականությունը: Տրոպիզմներ: Զգայունակություն: Բնագոյները: Անհատական վարքի ձևերը Վարքի բնական ձևերը: Հոգեկանի կախվածությունը միջավայրից և օրգանիզմի կառուցվածքից: Գիտակցության ծագումն և զարգացումը աշխատանքային գործունեության գործընթացում: Մարդու և կենդանիների հոգեկանի էական տարբերությունները: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը:</p>	2		ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Գործունեություն	<p>Հասկացություն գործունեության մասին: Գործունեության տեսությունները: Գործունեության և հոգեկանի միասնությունը: Գործունեության կառուցվածքը: Դրդապատճառները և նրանց տեսակները: Գործողությունները և նրանց տեսակները: Շարժումները և նրանց տեսակները: Գործունեության օպերացիոն տեխնիկական միջոցները: Գործունեության բաղադրիչները և նրանց ֆունկցիաները: Գործունեության յուրացումը, հմտություններ, կարողություններ: Սովորությունները և նրանց առանձնահատկությունները: Հմտությունները և կարողությունները որպես մասնագիտական վարպետության դրսևորում: Առաջատար գործունեությունը և նրա չափորոշիչները: Գործունեության հիմնական տեսակները:</p>	2		
3.	Միջանձնային հարաբերությունները խմբում Խոսք և հաղորդակցում	<p>Հասկացություն խմբերի մասին: Խմբերի դասակարգման սկզբունքները և նրանց տեսակները: Միջանձնային հարաբերությունները խմբում և կռիկտիվում: Անձնավորությունը խմբում: Մարդկանց կողմից միմյանց ընկալումը և ընդունումը: Հասկացություն ինտիմ միջանձնային հարաբերությունների մասին: Բարեկամությունը, սերը, նրա տեսակները: Թշնամական հարաբերությունները մարդկանց միջև և նրանց առաջացման պատճառները: Անձի ինքնագգայությունը խմբում: Հասկացություն լեզվի և խոսքի: Խոսքը որպես հաղորդակցման գործընթաց: Խոսքի ֆունկցիաները: Խոսքի մեխանիզմները: Խոսքի տեսակները և նրանց նշանակությունը: Խոսքը որպես մտածողության գործիք և մարդու հոգեբանի դրսևորման տարր: Հաղորդակցումը, նրա բովանդակությունը և նպատակները: Հաղորդակցման դերը մարդու հոգեկանի զարգացման գործում: Մարդու և կենդանիների հաղորդակցման տարբերությունները: Հաղորդակցման և գործունեության միասնությունը: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Հաղորդակցման բազմապլանային բնույթը: Հաղորդակցումը որպես տեղեկատվության փոխանակում: Հաղորդակցման խոսքային և ոչ խոսքային միջոցները: Հաղորդակցումը որպես փոխներգործություն: Կոնֆլիկտները, նրա զարգացումը և լուծման եղանակները: Հաղորդակցումը որպես միմյանց ընկալում: Նույնակացում, ռեֆլեքսիա, ստերեոտիպիզացիա (կարծրատիպեր): Հակադարձ կապը հաղորդակցման մեջ:</p>			
4.	Ուշադրություն	<p>Ուշադրությունը որպես արդյունավետ գործունեության պայման: Ուշադրության ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Ուշադրության</p>	2		ՊԳ 1-8 ԼԳ 4

		տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Ուշադրության առանձնահատկությունները. կայունությունը, ծավալը, փոխանցումը, տատանումը, բաշխումը, կենտրոնացում, ծավալը: Ուշադրության խանգառումները: Ուշադրության ակտիվացման հնարքները:			ԷԱ 1-2
5.	Հիշողություն	Հիշողության բնութագիրը: Հիշողության հիմնական պրոցեսները: Մտապահումը և նրա տեսակները: Պահպանումը և նրա առանձնահատկությունները: Վերարտադրումը և նրա առանձնահատկությունները: Մոռացման տեսակները: Հիշողության անհատական առանձնահատկությունները և նրանց կատարելագործման տեխնիկաները: Հիշողության զարգացումը երեխաների մոտ:	2		
6.	Երևակայություն	Երևակայությունը և նրա դերը մարդու կյանքում: Երևակայությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Երևակայության վերլուծական-համադրական բնույթը: Երևակայության տեսակները: Երազանքները և ֆանտազիաները: Երևակայությունը և ճանաչողական պրոցեսները: Ստեղծագործական երևակայության պատկերների ստեղծման ուղիները. ազյուտինացիա, համաբանություն, շեշտադրում, սխամավորում և այլն: Երևակայությունը և անձնավորությունը:	2		ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
7.	Ընդունակություններ	Հասկացություն ընդունակությունների մասին: Նախադրյալները որպես ընդունակությունների բնական հիմք: Ընդունակությունների տեսություններ. ընդունակությունների ժառանգման (Գալտոն Ֆ.), յուրացված ընդունակությունների (Էշբի), ընդունակությունների մեջ կենսաբանականի և ձեռքբերվածի դիալեկտիկական (Լեոնտև Ա, Ռուբինշտեյն Ս, Տեպլով Բ.): Ընդունակությունները և գործունեությունը: Ընդհանուր և մասնագիտական ընդունակություններ: Մարդու նյարդային համակարգը և ընդունակությունների զարգացումը: Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը: Ընդունակությունների զարգացման դինամիկան: Ընդունակությունների փոխհատուցման հնարավորությունները: Ընդունակությունների ազդեցությունը անձնավորության վրա:	2		ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները	Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական ուղղությունները: Հոգեբանության կապը այլ գիտությունների հետ:	Ռեֆերատ	3-րդ շաբաթ	Հարցում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում: Գիտակցության ծագումն ու զարգացումը	Հոգեկանը որպես էվոլյուցիայի արդյունք: Գրգռականությունը: Տրոպիզմներ: Զգայունակություն: Բնագղները: Անհատական վարքի ձևերը Վարքի բանական ձևերը: Հոգեկանի կախվածությունը միջավայրից և օրգանիզմի կառուցվածքից: Գիտակցության ծագումն և զարգացումը աշխատանքային գործունեության գործընթացում:	PP	3-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
3.	Անձնավորության պրոբլեմը հոգեբանության մեջ:	Անձի տեսությունների վերլուծություն: Դրդապատճառները համաստորադասությունը: Ինքնագիտակցությունը և ինքնագնահատումը:	PP	4-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
4.	Խոսք և հաղորդակցում	Խոսքի ֆունկցիաները: Խոսքի մեխանիզմները: Խոսքի տեսակները և նրանց նշանակությունը: Խոսքը որպես մտածողության գործիք և մարդու հոգեբանի դրսևորման տարր: Հաղորդակցումը, նրա բովանդակությունը և նպատակները: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Հաղորդակցման բազմապլանային բնույթը: Կոնֆլիկտները, նրա զարգացումը և լուծման եղանակները:	PP	5-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

5.	Ըմբռնում երեխաների մոտ:	Ըմբռնման հիմնական առանձնահատկությունները: Ըմբռնումը որպես գործողություն: Ըմբռնման գործողությունների և շարժումների տեսակները: Ըմբռնման տեսակները, նրանց դասակարգման հիմքերը: Տարածության ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ժամանակի ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Շարժման ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ըմբռնման պատրանքները:	Էսսե	5-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
6.	Հիշողություն	Հիշողության բնութագիրը: Հիշողության հիմնական պրոցեսները: Հիշողության անհատական առանձնահատկությունները և նրանց կատարելագործման տեխնիկաները: Հիշողության խանգարումները:	PP	6-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
7.	Մտածողություն	Մտածողությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Մտածողության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Մտածողության օպերացիաները: Մտածողությունը և խնդիրների լուծումը: Մտածողության անհատական առանձնահատկությունները	PP կամ ռեֆերատ	7-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

8.	Երևակայություն Երևակայությունը և անձնավորությունը:	Երևակայության վերլուծական- համադրական բնույթը: Երևակայության տեսակները: Երազանքները և ֆանտազիաները: Ստեղծագործական երևակայության պատկերների ստեղծման ուղիները. ազյուտինացիա, համաբանություն, շեշտադրում, սխամավորում և այլն:	2	8-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
9.	Զգացմունքներ	Հույզերի կենսաբանական և սոցիալական նպատակահարմարությունը: Հուզական վիճակների բնութագիրը՝ տրամադրություն, աֆեկտ, սթրես, հուզական տոն Զգացմունքների տեսակները: Բարձրակարգ զգացմունքներ՝ պրակսիկ, բարոյական, բանական, գեղագիտական:		10-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
10	Կամք	Կամային գործողության կառուցվածքը և վերլուծությունը: Կամային ջանքերը: Անձնավորության կամային որակները: Կամքի անհատական առանձնահատկությունները:	2	13-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
11	Խառնվածք	Հասկացություն խառնվածքի մասին: Խառնվածքի տիպերը. Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը:		15-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2

12	Ընդունակություններ	Ընդունակությունների տեսություններ. ընդունակությունների Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը: Ընդունակությունների զարգացման դինամիկան:		16-րդ շաբաթ	Ներկայացում	ՊԳ 1-8 ԼԳ 4 ԷԱ 1-2
----	--------------------	--	--	-------------	-------------	---

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Հատուկ կահավորում
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	Դիդակտիկ նյութեր, վարկյանաչափ, տարբեր առարկաներ, թուղթ A4, կաշուն թղթեր, թեսթեր, հարցաթերթիկներ,
Սարքեր, սարքավորումներ	Համակարգիչ, էկրան, smart board
Համակարգչային ծրագրեր	SPSS
Այլ	

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ/ստուգարքով:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹⁶

¹⁵ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

¹⁶ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հոգեբանությունը՝ որպես գիտություն, առարկան և խնդիրները
2. Հոգեբանության հիմնական ճյուղերը
3. Հոգեբանության զարգացման հիմնական փուլերը
4. Հոգեկանի ռեֆլեկտոր բնույթը: Ազդարարային համակարգեր
5. Հոգեբանության ուսումնասիրության մեթոդները
6. Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում,
7. Գիտակցության հոգեբանական բնութագիրը:
8. Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական ուղղությունները:
9. Մարդու և կենդանիների հոգեկանի էական տարբերությունները
10. Դրդապատճառները և նրանց տեսակները:
11. Գործունեության կառուցվածքը, տեսակները, առաջատար գործունեության
12. Անձնավորության պրոբլեմը հոգեբանության մեջ:
13. Անձի կառուցվածքը
14. Պահանջմունքները որպես անձի ակտիվության հիմք: Պահանջմունքների տեսակները:
15. Անձի հոգեբանության տեսությունները:
16. Հմտություններ, կարողություններ, հմտությունների փոխներգործությունը
17. Միջանձնային հարաբերությունները խմբում
18. Խոսք և հաղորդակցում
19. Ուշադրության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները:
20. Հասկացություն անալիզատորների մասին: Զգայությունների դասակարգումը: Զգայության տեսակները:
21. Հարմարեցումը և զգայարանների սենսիբիլիզացիան: Զգայությունների փոխհամագործակցությունը: Մինեսթեզիա:
22. Հասկացություն ըմբռնման մասին: Ըմբռնման ֆունկցիաները: Ըմբռնման հիմնական որակները.
23. Ըմբռնման տեսակները, նրանց դասակարգման հիմքերը:
24. Ըմբռնման առանձնահատկությունները, դասակարգումը, մարդու ըմբռնումը մարդու կողմից:
25. Հիշողության բնութագիրը: Հիշողության հիմնական պրոցեսները: Մտապահումը և նրա տեսակները:
26. Հիշողության ընդհանուր բնութագիրը, գործընթացները: Հիշողության խանգարումները
27. Մտածողության գործընթացները, տեսակները:
28. Խնդիրը որպես մտածողության օբյեկտ, մտածողության սուբյեկտը:
29. Մտածողության դասակարգման սկզբունքները, տեսակները
30. Մտածողության գործընթացները:
31. Հասկացություն երևակայության մասին, տեսակները, գործընթացները:
32. Հույզեր և զգացմունքներ: Հույզերի ազդարարային և կարգավորիչ դերը:
33. Բարձրակարգ զգացմունքները
34. Հասկացություն կամքի մասին, կամք և գիտակցություն:
35. Կամային բարդ գործընթացի առաջացման հոգեբանական մեխանիզմները
36. Հասկացություն ընդունակությունների մասին: Նախադրյալները որպես ընդունակությունների բնական հիմք:
37. Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը:
38. Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը, տիպերը
39. Բնավորություն. բնավորության գծեր, շեշտվածություն
40. Ինտելեկտ և ընդունակություններ

Ա) 1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

Ընդգրկված թեմաները.

Հոգեբանության որպես գիտության սահմանումը
Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները
Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում, գիտակցության զարգացումը
Գործունեություն
Անձնավորություն
Միջանձնային հարաբերությունները խմբում
Խոսք և հաղորդակցում
Ուշադրություն
Զգայություն
Ըմբռնում

Բ) 2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկվող թեմաները.

Հիշողություն
Մտածողություն
Երևակայություն
Հույզեր և զգացմունքներ
Կամք
Ընդունակություններ
Խառնվածք
Բնավորություն

40.1. Գնահատման չափանիշները¹⁷.

- Տեսական գիտելիքները 40 միավոր:
- Գործնական աշխատանքները 20...:
- Մեմինար պարապմունքները... միավոր:
- Լաբորատոր աշխատանքները....:
- Ինքնուրույն աշխատանքը 40 միավոր:

---

¹⁷ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝

011401.00.6 «ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ»

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

011401.20.6 Ռուսաց լեզու և գրականություն
011401.18.6 Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

ԲԱԿԱԼԱՎՐ

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր- 2024թ.

Մոկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Մ/Բ Հ - 128 Հոգեբանություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	28	Դասախոսություն	14
			Մեմինար	14
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	32		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգաք			
Դասընթացի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ծանոթացնել ուսանողներին հոգեբանական գիտության հիմնական կատեգորիաներին և հասկացություններին, հոգեբանության հիմնական մեթոդաբանական և հետազոտական խնդիրներին և դրանց լուծման ուղիներին. հոգեբանության ուղղությամբ չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: ▪ Անձնավորության հոգեբանության և ճանաչողության ընդհանուր հիմնահարցերին ▪ Վերլուծել անձի անհատական առանձնահատկությունները (ընդունակություններ, խառնվածք, բնավորություն): ▪ Ձոռք բերել վերլուծելու իր գործունեության ներքին (եմոցիոնալ և կամային) կարգավորման կարողություններ <p>Պատկերացումներ անձի պահանջումներին և մոտիվացիոն ոլորտի մասին</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ հոգեբանության կատեգորիաներն ու հասկացությունները, ✓ անձնավորության և ճանաչողական ոլորտի վերաբերյալ տեսական գիտելիքներ, ✓ անձնավորության ձևավորման և զարգացման անհատական-հոգեբանական առանձնահատկությունները, ✓ հուզականային ոլորտի առանձնահատկությունները: <p>Ուսանողը պետք է կարողանա</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ինքնուրույն կիրառել ստացած գիտելիքները հոգեբանության վերաբերյալ, ✓ ճիշտ կիրառել ճանաչողական պրոցեսների վերաբերյալ գիտելիքները, ✓ հասկանալ վարքի ընդհանուր օրինաչափությունները ✓ հմտություններ գիտական և ուսումնական հոգեբանական գրականության հետ աշխատանքի 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p>Թեմա 1 Հոգեբանության որպես գիտության սահմանումը: Հոգեբանական գիտությունների կառուցվածքը: Հոգեբանության հետազոտման մեթոդները</p> <p>Կենցաղային և գիտական հոգեբանության տարբերությունները: Հոգեբանության առարկայի պատմությունը:</p>			

Հասկացություն հոգեկանի մասին: Ուղեղը և հոգեկանը: Հոգեկանի ռեֆլեկտոր բնույթը: ԳՀոգեկանի ֆունկցիաները: Հոգեկանը որպես օբյեկտից աշխարհի սուբյեկտիվ արտացոլումը: Վարքի և գործունեության կարգավորումը: Գիտակցությունը որպես իրականության արտացոլման բարձրագույն ձև: Գիտակցության հոգեբանական բնութագիրը: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը: Անգիտակցականը հոգեկանի մեջ: Հոգեկանի դրսևորման ձևերը՝ հոգեկան գործընթացներ, վիճակներ, որակներ, երևույթներ, ասոանձնահատկություններ և նրանց կապը միմյանց հետ:

Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական ուղղությունները: Բիհևիորիզմը որպես վարքի մասին գիտություն: Հոգեվերլուծությունը որպես անգիտակցականի մասին ուսմունք: Գեշտալտհոգեբանությունը որպես հոգեկան երևույթների ամբողջականության մասին ուսմունք: Ճանաչողական հոգեբանություն: Հումանիստական հոգեբանությունը որպես մարդու մասին ուսմունք: Ժամանակակից հոգեբանությունը և նրա տեղը գիտությունների համակարգում: Հոգեբանության կապը Հոգեբանության կապը այլ գիտությունների հետ: Ընդգանուր հոգեբանությունը և նրա խնդիրները: Հոգեբանության մեթոդները Սուբյեկտիվ մեթոդը՝ ներհայացողություն: Հետազոտման օբյեկտիվ մեթոդները՝ դիտումը և նրա առանձնահատկությունները: Գիտափորձը և նրա տեսակները: Գործունեության արդյունքների վերլուծությունը: Հարցման մեթոդը և նրա տեսակները: Թեստերը:

Թեմա 2 Հոգեկանի զարգացումը կենդանական աշխարհում, գիտակցության զարգացումը /գործնական
Հոգեկանը որպես էվոլյուցիայի արդյունք: Գրգռականությունը: Տրոպիզմներ: Զգայունակություն: Բնագոյները: Անհատական վարքի ձևերը Վարքի բանական ձևերը: Հոգեկանի կախվածությունը միջավայրից և օրգանիզմի կառուցվածքից: Գիտակցության ծագումն և զարգացումը աշխատանքային գործունեության գործընթացում: Մարդու և կենդանիների հոգեկանի էական տարբերությունները: Գիտակցության պատմահասարակական բնույթը:

Թեմա 3 Գործունեություն /գործնական
Հասկացություն գործունեության մասին: Գործունեության տեսությունները: Գործունեության և հոգեկանի միասնությունը: Գործունեության կառուցվածքը: Դրդապատճառները և նրանց տեսակները: Գործողությունները և նրանց տեսակները: Շարժումները և նրանց տեսակները: Գործունեության օպերացիոն տեխնիկական միջոցները: Գործունեության բաղադրիչները և նրանց ֆունկցիաները: Գործունեության յուրցումը. հմտություններ, կարողություններ: Սովորությունները և նրանց առանձնահատկությունները: Հմտությունները և կարողությունները որպես մասնագիտական վարպետության դրսևորում: Առաջատար գործունեությունը և նրա չափորոշիչները: Գործունեության հիմնական տեսակները:

Թեմա 4. Անձնավորություն
Անձնավորության պրոբլեմը հոգեբանության մեջ: Անհատ, անձնավորություն, անհատականություն: Կենսաբանականը և սոցիալականը անձի կառուցվածքում: Պահանջմունքները որպես

անձի ակտիվության հիմք: Պահանջմունքների տեսակները: Անձի տեսությունների վերլուծություն: Հոգեվերլուծություն (Ջ.Ֆրոյդ): Նեոֆրոյդիզմ (Կարդիներ Ա, Ֆրոյմ Է.): : Հումանիստական հոգեբանություն (Ռոջերս Կ., Մալլոու Ա, Օլպորտ Գ. և այլն): Անձի հոգեբանությունը խորհրդային հոգեբանությունում (Մեռլին Վ., Պլատոնով Կ., Պետրովսկիյ Ա և այլն): Անձի ուղղվածությունը: Դրդապատճառները համաստորադասությունը: Վարքի դետերմինանտները: Նպատակները, հետաքրքրությունները, իդեալները: Համոզմունքները և անձի աշխարհայացքը: Դիրքորոշումները և նրա բաղադրիչները. Ճանաչողական, հուզական, վարքային: Ինքնագիտակցությունը և ինքնագնահատումը: Մարդու հավակնությունների մակարդակը: Անձի հոգեբանական պաշտպանվածությունը: Գործունեության դերը անձի ձևավորման գործում:

Թեմա 5 Միջանձնային հարաբերությունները խմբում /գործնական

Հասկացություն խմբերի մասին: Խմբերի դասակարգման սկզբունքները և նրանց տեսակները: Միջանձնային հարաբերությունները խմբում և կոլեկտիվում: Անձնավորությունը խմբում: Մարդկանց կողմից միմյանց ընկալումը և ընդունումը: Հասկացություն ինտիմ միջանձնային հարաբերությունների մասին: Բարեկամությունը, սերը, նրա տեսակները: Թշնամական հարաբերությունները մարդկանց միջև և նրանց առաջացման պատճառները: Անձի ինքնագայությունը խմբում:

Թեմա 6 Խոսք և հաղորդակցում /գործնական

Հասկացություն լեզվի և խոսքի: Խոսքը որպես հաղորդակցման գործընթաց: Խոսքի ֆունկցիաները: Խոսքի մեխանիզմները: Խոսքի տեսակները և նրանց նշանակությունը: Խոսքը որպես մտածողության գործիք և մարդու հոգեբանի դրսևորման տարր: Հաղորդակցումը, նրա բովանդակությունը և նպատակները: Հաղորդակցման դերը մարդու հոգեկանի զարգացման գործում: Մարդու և կենդանիների հաղորդակցման տարբերությունները: Հաղորդակցման և գործունեության միասնությունը: Հաղորդակցման կառուցվածքը: Հաղորդակցման բազմապլանային բնույթը: Հաղորդակցումը որպես տեղեկատվության փոխանակում: Հաղորդակցման խոսքային և ոչ խոսքային միջոցները: Հաղորդակցումը որպես փոխներգործություն: Կոնֆլիկտները, նրա զարգացումը և լուծման եղանակները: Հաղորդակցումը որպես միմյանց ընկալում: Նույնակացում, ռեֆլեքսիա, ստերեոտիպիզացիա (կարծրատիպեր): Հակադարձ կապը հաղորդակցման մեջ:

Թեմա 7 Ուշադրություն Ուշադրությունը որպես արդյունավետ գործունեության պայման: Ուշադրության ֆիզիոլոգիական հիմքերը:

Ուշադրության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Ուշադրության առանձնահատկությունները. կայունությունը, ծավալը, փոխանցումը, տատանումը, բաշխումը, կենտրոնացում, ծավալը: Ուշադրության խանգարումները: Ուշադրության ակտիվացման հնարքները:

Թեմա 9 Զգայություն Զգայությունները և նրանց դերը մարդու կյանքում և գործունեության մեջ: Հասկացություն անալիզատորների մասին: Զգայությունների դասակարգումը: Զգայության տեսակները: Զգայության օրինաչափությունները: Զգայունակությունը և նրա

չափումը: Վերեր-Ֆեխների օրենքը: Հարմարեցումը և զգայարանների սենսիբիլիզացիան: Զգայությունների փոխհամագործակցությունը: Մինեսթեզիա:

Թեմա 8 Ըմբռնում

Հասկացություն ըմբռնման մասին: Ըմբռնման ֆունկցիաները. Պատկերի ստեղծումը, կողավորումը, տեղեկատվություն, իմաստավորում, հարմարեցումը միջավայրին: Ըմբռնման հիմնական որակները. Առարկայականությունը, ամբողջականությունը, ընտրողականությունը, ապերցեպցիա, իմաստավորումը, ընդհանրացումը, հաստատունությունը: Դիրքորոշման և սոցիալական փորձի ազդեցությունը ըմբռնման վրա: Ըմբռնումը որպես գործողություն: Ըմբռնման գործողությունների և շարժումների տեսակները:

Ըմբռնման տեսակները, նրանց դասակարգման հիմքերը: Տարածության ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ժամանակի ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Շարժման ըմբռնումը և նրա առանձնահատկությունները: Ըմբռնման սուբյեկտիվիզմը որպես միմյանց չհասկանալու Ըմբռնման պատրանքները: Ըմբռնման զարգացման առանձնահատկությունները երեխաների մոտ:

Թեմա 9 Հիշողություն /գործնական

Հիշողության բնութագիրը: Հիշողության հիմնական պրոցեսները: Մտապահումը և նրա տեսակները: Պահպանումը և նրա առանձնահատկությունները: Վերարտադրումը և նրա առանձնահատկությունները: Մոռացման տեսակները: Հիշողության անհատական առանձնահատկությունները և նրանց կատարելագործման տեխնիկաները: Հիշողության զարգացումը երեխաների մոտ:

Թեմա 10 Մտածողություն

Հասկացություն մտածողության մասին, նրա տարբերությունը այլ հոգեկան պրոցեսներից: Մտածողությունը և զգայական իմացությունը: Մտածողությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Մտածողության ուսումնասիրությունը տարբեր գիտություններում՝ ֆիլիսոփայություն, տրամաբանություն, սոցիոլոգիա, հոգեբանություն: Մտածողության տեսակները և նրանց առանձնահատկությունները: Մտածողության օպերացիաները: Մտածողությունը որպես պրոցես: Մտածողությունը և խնդիրների լուծումը: Ստեղծագործական մտածողության վրա ազդող գործոնները: Մտածողության անհատական առանձնահատկությունները:

Թեմա 11 Երևակայություն /գործնական

Երևակայությունը և նրա դերը մարդու կյանքում: Երևակայությունը և պրոբլեմային իրադրությունը: Երևակայության վերլուծական-համադրական բնույթը: Երևակայության տեսակները: Երազանքները և ֆանտազիաները: Երևակայությունը և ճանաչողական պրոցեսները: Ստեղծագործական երևակայության պատկերների ստեղծման ուղիները. ագյուտինացիա, համաբանություն, շեշտադրում, սխամավորում և այլն: Երևակայությունը և անձնավորությունը:

Թեմա 12 Զգացմունքներ /գործնական

Հասկացություն հույզերի և զգացմունքների մասին: Հույզերի

ֆունկցիաները՝ ազդարարական և կարգավորող: Զգացմունքների ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Զգացմունքները և մարդու պահանջմունքները: Հույզերի կենսաբանական և սոցիալական նպատակահարմարությունը: Հուզական վիճակների բնութագիրը՝ տրամադրություն, աֆեկտ, սթրես, հուզական տոն Անձնավորությունը և զգացմունքները: Զգացմունքների տեսակները: Բարձրակարգ զգացմունքներ՝ պրակտիկ, բարոյական, բանական, գեղագիտական: Զգացմունքների դրսևորման առանձնահատկությունները և դաստիարակությունը:

Կամք /գործնական

Հասկացություն կամքի մասին: Կամքը որպես գործողության նախադրյալ: Կամքը որպես անձի ակտիվության ձև: Կամային գործողության կառուցվածքը և վերլուծությունը: Կամային ջանքերը: Անձնավորության կամային որակները՝ նպատակաուղղվածությունը, վճռականությունը, համատությունը, կազմակերպվածությունը և այլն: Կամքի անհատական առանձնահատկությունները: Աբուլիան, ապրակսիան և ծուլությունը որպես քույլ կամքի դրսևորում: Կամքի դաստիարակությունը: Հուզականային ոլորտի հետազոտման մեթոդները:

Թեմա 13 Խառնվածք

Հասկացություն խառնվածքի մասին: Խառնվածքի տիպերը. Մանգվինիկ, ֆլեգմատիկ, խոլերիկ և մելանխոլիկ: Խառնվածքը և մարդու նյարդային համակարգը: Խառնվածքի հոգեբանական բնութագիրը: Խառնվածքի կապը անձնավորության որակների հետ: Կյանքի պայմանների և տարիքի ազդեցությունը խառնվածքի դրսևորումների վրա: Խառնվածքը և ընդունակությունները: Մասնագիտական պահանջները և խառնվածքը: Խառնվածքը և գործունեության անհատական ոճը:

Թեմա 14 Ընդունակություններ

Հասկացություն ընդունակությունների մասին: Նախադրյալները որպես ընդունակությունների բնական հիմք: Ընդունակությունների տեսություններ. ընդունակությունների ժառանգման (Գալտոն Ֆ.), յուրացված ընդունակությունների (Էշբի), ընդունակությունների մեջ կենսաբանականի և ձեռքբերվածի դիալեկտիկական (Լեոնտոս Ա, Ռուբինշտեյն Ս, Տեպլով Բ.):

Ընդունակությունները և գործունեությունը: Ընդհանուր և մասնագիտական ընդունակություններ: Մարդու նյարդային համակարգը և ընդունակությունների զարգացումը: Ընդունակությունների մակարդակները: Տաղանդը և վարպետությունը: Հանճարեղությունը: Ընդունակությունների զարգացման դինամիկան: Ընդունակությունների փոխհատուցման հնարավորությունները: Ընդունակությունների ազդեցությունը անձնավորության վրա:

Բնավորություն /գործնական

Հասկացություն բնավորության մասին: Բնավորության կառուցվածքը: Բնավորության գծերը և անձնավորության հարաբերությունները: Բնավորության կապը անձնավորության ուղղվածության, խառնվածքի, ընդունակությունների հետ: Բնավորության ձևավորումը: Անհատականը և տիպայինը մարդու բնավորությունում: Բնավորության տիպերը և մարդկանց հետ

	<p>աշխատելու հնարավորությունները: Բնավորությունը և իրադրությունները: Բնավորության տեղը մարդու անձնավորության կառուցվածքում:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Մտուզարք, թեստ</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր- Ընդհանուր հոգեբանություն: Ա.Վ. Պետրովսկու խմբ. Լրացուցիչ Ա.Ա.Նալչաջյան Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ Ս.Արզումանյան Հոգեբանություն Немов.В.С. Психология. Питер. Гамезо М.В, Домашенко И.А. Атлас по психологии, М Выготский Л. С. Психология.</p> <p>Լրացուցիչ Лурия А.Р. Лекции по общей психологии Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Постав-на-Дону,</p>